

Öster om Eriksberg

Sommaren 1893 stod konstnären Axel Fahlcrantz (1851–1925) vid en bergig utkant av staden strax öster om Eriksberg, ungefär vid nuvarande Eriksbergsplan, och målade. Han blickade norrut över det obebyggda Träsket, en utfylld sjö med nordspetsen ungefär vid Odengatan och sydspetsen vid hörnet av Tegnér- och Birger Jarlsgatan.

Många intressanta detaljer i målningen

På Fahlcrantz målning som skulle få titeln ”Öster om Eriksberg” syns berg, vilda blommor och gröna växter i förgrunden. I soldiset längre bort avtecknar sig bebyggelsen i östra Vasastaden, ”Sibirien”, som har börjat bebyggas med stora hyreskaserner för arbetare. Kyrkan som dominerar högra halvan av bilden byggdes som katolsk-apostolisk kyrka åren 1889–1890 vid nuvarande hörnet Odengatan–Birger Jarlsgatan. Den är sedan 1970-talet en grekisk-ortodox kyrka med namnet Sankt Georgios kyrka. Idag smälter byggnaden in i den övriga bebyggelsen och står inte ut på samma sätt som på målningen.

Uppe på höjden till vänster om kyrkan avtecknar sig Vanadislundens första vattenreservoar, som togs i drift 1879. Den uppfördes högst uppe på berget för att förse de nya stora bostadsområdena på norra Norrmalm och Vasastaden med dricksvatten. Men redan på 1910-talet var den för liten och en ny uppfördes på samma grund som den gamla. Åtta år senare kunde den nya borgliknande vattenreservoaren, som fortfarande används, tas i drift.

Öster om Eriksberg mot norr, 1893, oljemålning av Axel Fahlcrantz. Inv nr SSM 821.

Foto: Göran Sehlstedt, SSM 2011

Detalj ur Öster om Eriksberg mot norr, 1893.

Kåkstäder växer fram under bostadsbristen

Fotografiet från omkring år 1900 är taget från nästan samma plats som Axel Fahlcrantz stod på sju år tidigare. I förgrunden syns den kåkbebyggelse som snabbt hade växt upp på det vattensjuka träskområdet. Liknande kåkstäder fanns även på andra obebyggda platser i staden.

Bostadsbristen var enorm. Stockholms befolkning ökade från ca 250 000 till ca 320 000 personer under 1800-talets sista decennium.

Till vänster på fotot syns det nya stora skolpalatset Norra Real på Roslagsgatan, som stod färdigt 1891. Vanadislundens vattenreservoar kan anas bakom de nybyggda hyreskasernerna, och runt kyrkan har bebyggelsen tätat.

Axel Fahlcrantz målning såldes fem år efter hans död tillsammans med ytterligare fyra av hans verk för 4000 kr. Målningen Öster om Eriksberg fick inventarienummer SSM 821 i Stadsmuseets konstsamling.

Annette Åström
Antikvarie, Samlingsenheten

Ursprungligen publicerad på Stockholms stadsmuseums webbplats som månadens föremål Juni 2011.

Utsikt norrut från Eriksbergsområdet, 1900
Foto: Oscar Heimer i SSM:s samling. Neg nr E 29466

Utsnitt ur fotot ovan.
Foto: Oscar Heimer i SSM:s samling. Neg nr E 29466